

คู่มือโครงการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร (ตลาดเกษตรกร) จังหวัดนครพนม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

๑. ความสอดคล้อง

- ๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- ๑.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การเกษตร
  - แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร
- ๑.๓ แผนปฏิรูปประเทศ -
- ๑.๔ แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า

๒. หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายดำเนินการ “การตลาดนำการผลิต” และ “เกษตร ๔.๐” สู่การเป็นเกษตรทันสมัยที่ผ่านกระบวนการทำเกษตรรูปแบบสมัยใหม่ มีการนำเทคโนโลยีและข้อมูลทันสมัยมาใช้ เพื่อทำการผลิตอย่างแม่นยำ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง มีคุณภาพปลอดภัย ได้รับการรับรองมาตรฐาน และตรวจสอบย้อนกลับได้ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก ที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุค Internet Of Things ที่เทคโนโลยีส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคปรับเปลี่ยนเป็นสังคมออนไลน์มากขึ้น ทำให้ภาคการเกษตรต้องมีการปรับตัว โดยเฉพาะในเรื่องตลาดสินค้าเกษตรมี “ตลาดเกษตรกร” เป็นโครงการสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ดำเนินการต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน กลายเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรหลักของเกษตรกร โดยมีเกษตรกรเป็นผู้จำหน่ายเองผ่านตลาดเกษตรกร และมีผู้จัดการตลาดเกษตรกรเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันและขับเคลื่อนในทุกมิติ สอดรับกับนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่กำหนดให้ “ลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร และเพิ่มโอกาสทางการแข่งขัน”

กรมส่งเสริมการเกษตรจึงมุ่งเน้นการสร้างให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร ที่มีความพร้อมในด้านการบริหารจัดการธุรกิจเกษตรครบวงจร เกษตรกรได้รับการพัฒนาทั้งความรู้และประสบการณ์จริง ในด้านการตลาด การบัญชี โลจิสติกส์สินค้าเกษตร สามารถวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง ทั้งตลาด Offline ที่มีศักยภาพ เช่น ตลาดเกษตรกร, ตลาด Modern Trade, ตลาดค้าส่งสินค้าเกษตร ตลอดจนขยายช่องทางสู่ตลาด Online จำหน่ายผ่าน Platform ที่มีศักยภาพ เช่น Thailand Postmart, DGT Farm, Lazada, Shopee ในปี ๒๕๖๓ กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำเว็บไซต์ตลาดเกษตรกรออนไลน์.com ขึ้น และทางสำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม ได้ส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรแปลงใหญ่ เกษตรทฤษฎีใหม่ องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน Young Smart Farmer และ Smart Farmer ให้เข้าร่วมประชาสัมพันธ์จำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐาน ผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ ผู้ประกอบการด้านการเกษตร ให้เกิดตลาดสินค้าเกษตรที่มีอัตลักษณ์ ขยายช่องทางการจำหน่ายที่ครอบคลุม และยกระดับสู่ตลาดสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการตลาดให้เข้มแข็งและมั่นคง สามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการที่มีความพร้อมในด้านการบริหารจัดการธุรกิจเกษตรแบบครบวงจร และการจัดการโลจิสติกส์การเกษตร
- ๓.๒ เพื่อพัฒนาตลาดเกษตรกรให้เกิดอัตลักษณ์ เกิดสินค้านวัตกรรม และเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรหลักของเกษตรกรในพื้นที่

๓.๓ เพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรขยายสู่ช่องทางการจำหน่ายในตลาดสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ (Offline&Online) เช่น ตลาด Modern Trade, ตลาดในกลุ่ม HORECA, ตลาดค้าส่งสินค้าเกษตร, ตลาดออนไลน์ เป็นต้น

๔. เป้าหมาย

เป้าหมายเกษตรกรทั้ง ๑๒ อำเภอ

๕. สถานที่ดำเนินการ

ดำเนินการ ณ ตลาดเกษตรกรจังหวัดนครพนม

๖. กิจกรรม/วิธีการดำเนินงาน

การพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร (ตลาดเกษตรกร) ของจังหวัดนครพนม งบประมาณ ๒๓,๐๐๐ บาท (สองหมื่นสามพันบาทถ้วน) รายละเอียดดังนี้

๖.๑ พัฒนาคำถามรู้และศักยภาพในการจัดการธุรกิจเกษตรและโลจิสติกส์ งบประมาณ ๑๓,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นสามพันบาทถ้วน) วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

๖.๑.๑ พัฒนาคำถามรู้และศักยภาพของเกษตรกรและเครือข่าย โดยจังหวัดประสานงาน/บูรณาการ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ด้านกระบวนการผลิต กระบวนการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูป การขนส่ง การตลาด ฯลฯ โดยใช้เทคนิควิธีการ ในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคำถามรู้และศักยภาพ ของเกษตรกรและ เครือข่าย ตามประเด็นความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยปรับรูปแบบตามสถานการณ์ตามความเหมาะสม ดังนี้

๑) จัดทำฐานข้อมูลตลาดเกษตรกร รายงานยอดจำหน่ายในแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์ DOAE Market /เว็บไซต์ ตลาดเกษตรกรออนไลน์.com โดยนำฐานข้อมูลไปใช้วางแผนการผลิต การตลาด โลจิสติกส์ และบริหารจัดการตลาดเกษตรกรหรือตลาดสินค้าเกษตรทั้ง Offline และOnlineในมิติต่าง ๆ พร้อมจัดทำรายงานแผน-ผลการวางแผนการผลิตและการตลาดของตลาดเกษตรกรหรือตลาดสินค้าเกษตร

๒) จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเวทีวิเคราะห์/ประเมินสถานการณ์ พื้นที่ สินค้า เกษตรกรผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตรกร ผู้บริโภค ฯลฯ ๑ ครั้ง เพื่อให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมา จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรค สถานการณ์การแข่งขันว่าเป็นเช่นไร และต้องแก้ไขปรับปรุงในจุดใด ทบทวน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดเกษตรกรหรือตลาดสินค้าเกษตรของจังหวัด พร้อมทั้ง ร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปรับปรุง และแผนวางกลยุทธ์อย่างมีทิศทาง กรณีเกิดสถานการณ์ตามมาตรการ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ดำเนินการแบบ New Normal ให้เจ้าหน้าที่ ดำเนินการถ่ายทอดความรู้แบบออนไลน์ ผ่าน Application ZOOM /Google Meet /Line หรือ โปรแกรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม หากจำเป็นต้องจัดกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร ควรแบ่งกลุ่มเป้าหมาย ให้น้อยลง เป็นกลุ่มย่อย เพื่อลดอัตราความเสี่ยงในการสัมผัสโรค ตามมาตรการในการเว้นระยะห่างทางสังคม

๓) จัดอบรมและศึกษาดูงานแก่เกษตรกรผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดเกษตรกรหรือตลาด สินค้าเกษตร (Offline และOnline) อย่างน้อย ๒ หลักสูตร เช่น หลักสูตรการพัฒนาตลาดเกษตรกรหรือตลาด สินค้าเกษตรในระดับที่สูงขึ้น การใช้นวัตกรรมในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการตลาดหรือพัฒนาสินค้า เพื่อจำหน่ายในตลาดเกษตรกรหรือตลาดสินค้าเกษตร การจำหน่ายสินค้าในตลาดออนไลน์ต่างๆ รวมถึงต้องมีการถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการโลจิสติกส์สินค้าเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เกษตรกร และสถานการณ์ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เกษตรทฤษฎีใหม่ องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน Young Smart Farmer และ Smart Farmer

ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรเพื่อสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าคุณภาพสู่ตลาดเกษตรกรหรือตลาดสินค้าเกษตร ให้สามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการจัดการด้านขนส่งลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต พัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐาน ครอบคลุมทุกกิจกรรมตั้งแต่กระบวนการผลิต เก็บเกี่ยว บรรจุภัณฑ์ และโลจิสติกส์ เพื่อให้ได้นวัตกรรมจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือสินค้าเกษตรที่มีความเป็นเอกลักษณ์อย่างน้อย ๑ ชนิดที่สามารถยกระดับเป็นสินค้าเกษตรพรีเมียมพร้อมขยายช่องทางสู่ตลาดที่มีศักยภาพ ทั้งตลาด Modern Trade ตลาดออนไลน์ และตลาดสินค้าเกษตรอื่นๆ ได้ กรณีเกิดสถานการณ์ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ดำเนินการแบบ New Normal ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการถ่ายทอดความรู้แบบออนไลน์ ผ่าน Application ZOOM /Google Meet /Line หรือโปรแกรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม หากจำเป็นต้องจัดกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร ควรแบ่งกลุ่มเป้าหมายให้น้อยลง เป็นกลุ่มย่อย เพื่อลดอัตราความเสี่ยงในการสัมผัสโรค ตามมาตรการในการเว้นระยะห่างทางสังคม ในกรณีกิจกรรมศึกษาดูงานให้ดำเนินการ ถ่ายทำบันทึกเป็นคลิปวิดีโอ YouTube หรือถ่ายทอดสดออนไลน์ เช่น Facebook Live /YouTube หรือระบบถ่ายทอดสัญญาณสดไลฟ์สตรีมมิง (Live Streaming) ในพื้นที่ศึกษาดูงาน และเผยแพร่ให้ความรู้แก่เกษตรกรผ่านระบบออนไลน์

๖.๒ พัฒนาตลาดเกษตรกร งบประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

พัฒนารูปแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรม เป็นการบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้เกิดรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สร้างอัตลักษณ์ให้กับตลาดเกษตรกร เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและโอกาสทางการแข่งขันให้มากยิ่งขึ้น ใช้งบประมาณนี้ในการเตรียมพื้นที่ตลาด ให้มีการพัฒนาการจัดวางสินค้า การจัดทำเรื่องราวสินค้า (story) การบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้นวัตกรรม หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตลาด หรือจัดหาเครื่องมือตรวจสอบสารเคมีตกค้างพร้อมนำยาตรวจสอบในพืชผัก/ผลไม้/อาหาร เป็นต้น

๗. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี ๒๕๖๔			ปี ๒๕๖๕								
	ต.ค. ๖๔	พ.ย. ๖๔	ธ.ค. ๖๔	ม.ค. ๖๕	ก.พ. ๖๕	มี.ค. ๖๕	เม.ย. ๖๕	พ.ค. ๖๕	มิ.ย. ๖๕	ก.ค. ๖๕	ส.ค. ๖๕	ก.ย. ๖๕
๑. พัฒนาความรู้และศักยภาพในการจัดการธุรกิจเกษตรและโลจิสติกส์												
๑.๑ พัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรและเครือข่าย												
๑) จัดเวทีชุมชน			↔									
๒) หลักสูตรที่ ๑ อบรม							↔					
๓) หลักสูตรที่ ๒ อบรมและศึกษาดูงาน									↔			
๒. พัฒนาตลาดเกษตรกร												
- พัฒนาตลาดเกษตรกรและตลาดสินค้าเกษตร								↔				

๘. งบประมาณรวมทั้งสิ้น ๒๓,๐๐๐ บาท (สองหมื่นสามพันบาทถ้วน)

๘.๑ พัฒนาคความรู้และศักยภาพในการจัดการธุรกิจเกษตรและโลจิสติกส์ งบประมาณ ๑๓,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นสามพันบาทถ้วน) (จังหวัดเบิกง่าย)

๘.๒ พัฒนาตลาดเกษตรกร งบประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน) (จังหวัดเบิกง่าย)

๙. ผลผลิต ผลลัพธ์

๙.๑ ผลผลิต (Output)

๑. เกษตรกรมีแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งคุณภาพและปริมาณจำหน่าย ในช่องทางตลาดสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพทั้งตลาด Offline และ Online ทั้งหมด ๑๒ อำเภอ

๒. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาดและผลผลิตคุณภาพรองรับการเข้าสู่ช่องทางการจำหน่ายต่างๆ

๙.๒ ผลลัพธ์ (Outcome)

๑. เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ ส่งผลให้มูลค่าผลผลิตสูงขึ้น ตลอดจนผลผลิตสินค้ามีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

๒. เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเกิดความเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืน

๓. ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัยในราคาที่สมเหตุสมผลในทุกช่องทาง

๑๐. ตัวชี้วัด

- เชิงปริมาณ

๑. มีตลาดเกษตรกรที่เป็นอัตลักษณ์และเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรได้

๒. เกษตรกรมีการจำหน่ายผลผลิตผ่านช่องทางออนไลน์อย่างน้อยจังหวัดละ ๓ รายการ และมีการปรับปรุงข้อมูลสินค้าในเว็บไซต์ตลาดเกษตรกรออนไลน์.com ให้เป็นปัจจุบัน

- เชิงคุณภาพ

๑. มูลค่าการจำหน่ายในตลาดเกษตรกรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐

๒. มีการเชื่อมโยงตลาดเกษตรกรและตลาดสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ

๓. เกิดนวัตกรรมจากกระบวนการพัฒนาสินค้าเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

๔. มีความภาคภูมิใจในอาชีพการเกษตรและมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

๑๑. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรถูกพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการที่สามารถบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำที่ครอบคลุมด้านธุรกิจเกษตร สามารถผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งคุณภาพและปริมาณตามนโยบายตลาดนำการผลิต เพื่อความพร้อมสู่การจำหน่ายในทุกช่องทางการตลาดที่เข้าถึงผู้บริโภคทั่วประเทศ (Offline & Online Market) ตลอดจนการมี “ตลาดเกษตรกร” เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการตลาดในทุกจังหวัด เพื่อเป็นสถานที่หลักในการจำหน่ายสินค้าเกษตรในพื้นที่ โดยตลาดเกษตรกรต้องพัฒนาให้เกิดอัตลักษณ์ มีสินค้านวัตกรรม เชื่อมโยงผลผลิตคุณภาพจากเครือข่ายต่างๆ เพื่อขยายช่องทางสู่การจำหน่ายในตลาดศักยภาพอื่น ๆ รวมทั้งมีฐานข้อมูลตลาดเกษตรกร และการสำรวจสถานการณ์ด้านการตลาดเพื่อนำมาวิเคราะห์ วางแผน พัฒนาตลาดเกษตรกร และตลาดเกษตรกรออนไลน์ให้มีรูปแบบการบริหารจัดการ การดำเนินงานที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อเกษตรกร สินค้า และพื้นที่ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืน

๑๒. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร

นายสาโรจน์ ศรีรัตน์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ